


**VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19**

Analyseperiode 10:30 uur d.d. 11 mei – 10:30 uur d.d. 12 mei

5.1.2e

Directie Communicatie

Wie is getroffen? (1 <sup>e</sup> ring)	Wie is betrokken? (2 <sup>e</sup> ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 <sup>e</sup> ring)
<ul style="list-style-type: none"> <li>Nederlanders overleden aan COVID-19</li> <li>Kinderen met een beperking en hun ouders/verzorgers</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders</li> <li>Verpleeghuizen uit de pilot</li> <li>Sportscholen die open willen</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>Algemeen publiek</li> <li>Politici</li> <li>Epidemiologen en virologen</li> </ul>

**Samenvatting**

- Het gaat vandaag vooral over de mogelijke gevolgen van de versoepelingen. Media laten epidemiologen scenario's uittekenen, vragen lezers naar hun zorgen en verwachtingen en kijken hoe het reproductiegetal (R) zich in het buitenland ontwikkelt.
- De eerste bezoeken aan verpleeghuizen worden volop vastgelegd in woord en beeld. In de liefdevolle reportages klinkt pijn door. "Het heeft echt lang geduurd!" Er zijn dagen geturfd en er kunnen nog altijd geen knuffels worden gegeven.
- Media maken duidelijk dat de eerste bezoeken onderdeel zijn van een pilot, waaraan strenge voorwaarden verbonden zijn. Inge Borghuis, bestuurder bij zorgorganisatie Amstelring: "...22 verpleeghuizen is 1% van alle verpleeghuizen in Nederland, dus het is nog maar een héél beperkt klein proefje". Ze benadrukt dat de beperkingen ver afstaan van de normale werkelijkheid in het verpleeghuizen, waar ook heldere mensen wonen die bewegingsvrijheid willen. Borghuis vraagt zich sterk af hoe 'houdbaar' de situatie is; "Kunnen wij zo lang de vrijheid ontnemen van mensen die helder van geest zijn, die bij ons wonen voor langere tijd, kunnen wij die zomaar binnenshuis houden. Ik denk dat dat niet kan."
- De NSGK en leder(in) vragen wederom aandacht voor het gehandicapte kind. Ieder(in)-directeur Ilya Soffer stelt dat de gehandicaptensector wordt vergeten. "Het stoort mij dat mensen met een chronische ziekte of beperking geen onderdeel lijken te zijn van de exitstrategie. De anderhalvemetersamenleving is voor deze groep geen haalbare kaart, en er is nog veel onduidelijkheid over wat er voor deze groep wel of niet mag en kan (...) Het gaat om anderhalf miljoen Nederlanders."
- In de voetbalwereld lijkt het besef langzaam in te dalen wat de gevolgen kunnen zijn indien het toestaan van supporters nog lang op zich gaat laten wachten. Van ontslag van stafpersoneel (de realiteit bij FC Groningen), tot het omvallen van clubs (zoals minister Van Rijn gisteren voorspelde). 'Het profvoetbal in Nederland zal er niet meer hetzelfde uitzien'.
- Virologen Bert Niesters en Ab Osterhaus pleiten voor het gebruik van mondkapjes in de contactberoepen.

**Karakterisering berichtgeving**

- Vanochtend weer wat meer ruimte voor niet-coronanieuws, ook terug te zien op de voorpagina's.
- Korte reportages van verpleeghuizen die meedoen aan de pilot. In beeld bezoekers die hun partner/familie lid na 3 maanden weer mogen zien. Meerdere media maken de reportage bij verpleeghuis Tiendwaert in Hardinxveld-Giessendam. Reportages zijn er o.a. bij: [RTL Nieuws](#), [NRC](#), [NOS](#) en AD ([1](#), [2](#), [3](#)).
- De voorpagina's van NRC en de Volkskrant hebben aandacht voor nieuwe uitbraken/opleving van het virus in Zuid-Korea, Singapore, China en Duitsland.
- Op de voorpagina schetst de Volkskrant drie scenario's: 1) 'Het smeulende vuur', 2) 'De herfstpiek' en 3) 'Pieken en dalen'.
- De Volkskrant schrijft dat ook in Duitsland 'de deur naar het normale leven op een ruime kier' staat.
- In katern De Verdieping schrijft Trouw: "De coronacrisis trekt een zware wissel op gezinnen met gehandicapte kinderen. Sommige ouders hebben hun kind al weken niet gezien, of zijn aan huis gekluisterd vanwege de gezondheidsrisico's. Ze zitten driedubbel en dwars klem."
- De Telegraaf: "De eerste echte versoepeling van de coronamaatregelen zorgde maandag voor veel stralende gezichten in Nederland. Kappers mochten weer knippen, sporters weer sporten en – misschien wel het allerleukste – kinderen weer naar de basisschool. Voor veel anderen is het nog even geduld hebben voordat 'het nieuwe normaal' van start gaat, maar als er één schaap over de dam is..."
- Telegraaf blikt in een interview met minister Van Rijn terug op 'zeven hectische weken'.
- NL Actief plaatst wederom in alle kranten een paginagrote advertentie met het pleidooi ook de sportscholen te openen vanaf 1 juni -#1junisportscholenopen.

**SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)***Slachtofferaantallen*

- Het aantal Nederlandse patiënten op de IC is met 9 gedaald van 507 naar 498, aldus het LCPS. Zondag nam het aantal IC-patiënten al met 34 af. Momenteel liggen er van die patiënten 15 in Duitsland. Daarnaast liggen er momenteel ongeveer 420 niet-coronapatiënten op de Nederlandse IC's.
- Sinds twee weken is het wat rustiger in het uitvaartcentrum Van der Stappen Uitvaartverzorging in Dommelen. Begin april was de sterfte in Valkenswaard – de gemeente waar Dommelen onder valt – verdrievoudigd, volgens cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek. 'Inmiddels lijkt de coronapiekt in Noord-Brabant voorbij', zo schrijft NRC.

*Identiteiten*

- Sehras Mohmand werd twee maanden geleden landelijk nieuws toen hij als 16-jarige coronapatiënt voor zijn leven vocht in het Sofia Kinderziekenhuis in Rotterdam. Hij herstelde en vandaag ging hij weer aan het werk, in de kapsalon van zijn ouders in Breda.
- In het asielzoekerscentrum in Sneek zijn dit weekend nog eens zes mensen positief getest op het coronavirus. Daarmee komt het totale aantal coronabesmettingen in het azc op 28. Vrijdag bleek al dat 22 mensen het virus bij zich dragen.

*Scenario's*

- Op de voorpagina schetst de Volkskrant drie scenario's: 1) 'Het smeulende vuur', 2) 'De herfstpiek' en 3) 'Pieken en dalen'. Verderop in de krant worden deze ook wel 'the good', 'the bad' en 'the ugly' genoemd.
- NRC schrijft dat drie landen die het coronavirus sterk hebben weten terug te dringen, de afgelopen dagen flinke dompers te verwerken hadden. Zuid-Korea, China en Duitsland werden geconfronteerd met nieuwe uitbraken, terwijl zij juist hun coronamaatregelen proberen te versoepelen. Volgens de Volkskrant ziet men in van Duitsland tot Zuid-Korea het coronavirus 'weer om zich heen grijpen'. In onder meer Denemarken en Duitsland begon het reproductiegetal (R) weer te klimmen, tot rond de 1, de grens tussen uitdoven en uitbreiden. En in onder meer China, Singapore en Zuid-Korea kwamen nieuwe brandhaarden aan het licht.
- Bij een gesprek met virologen Ab Osterhaus en Bert Niesters kopt Telegraaf: 'Stad mogelijke nieuwe haard'.
- Een heel seizoen zonder publiek voetballen gaat PSV naar verwachting zo'n 30 miljoen euro kosten. Algemeen directeur Toon Gerbrands: "Bij een half jaar zonder publiek lopen we 12 tot 15 miljoen euro mis, bij een heel seizoen 30 miljoen. Dat is voor ons het gat dat we moeten oplossen."

**Informatiebehoefte***Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Trouw vraagt de Autoriteit Persoonsgegevens of verpleeghuizen bezoekers wel mogen temperaturen om te bepalen of men mogelijk besmet is.
- Op de social mediakanalen van VWS en de bewindspersonen komen vragen en zorgen binnen over het bezoek aan verpleeghuizen. Mensen vragen of de bezoekersregeling geldt voor alle locaties van een instelling; of het betekent dat mensen ook naar buiten mogen voor een wandeling. Daarnaast blijven vragen binnenkomen over de specifieke uitwerking van de aangekondigde versoepelingen: wat mag nu wel/niet? Geldt het hiervoor? Vooral het maximum aantal personen waarmee je buiten mag zijn, wordt vaak naar gevraagd. Mensen willen tot slot weten waarom Fit20 open mag en andere sportscholen niet.

*Geruchten*

- Verschillende signalen op social media dat sportschool [Fit20](#) gewoon open zou zijn.

*Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?*

- Er komt deze week geen debat in de Tweede Kamer over het bericht dat verpleeghuispersoneel lange tijd niet is getest op corona, terwijl de verpleeghuizen dat wel graag wilden. Een groot deel van de oppositie steunt een verzoek van de PVV voor zo'n debat, maar de regeringspartijen zijn tegen. Zij willen er volgende week over praten, als er weer een regulier coronadebat gepland staat.
- NU'91 heeft een pamflet gemaakt met veranderpunten voor toekomstbestendige zorg. Er moet meer naar het personeel worden geluisterd en ze moeten meer zeggenschap krijgen over verpleegkundige besluitvormingen. Ook dient er meer oog te komen voor mentale ondersteuning en nazorg, en niet alleen in de huidige coronatijd. Verder moet er een passend salaris komen dat recht doet aan het werk, de hoge werkdruk, en de fysieke en geestelijke belasting van het vak. Het pamflet gaat naar het ministerie van VWS, politici en werkgeversorganisaties. Voorzitter Stella Salden: "We hebben er vertrouwen in dat werkgevers

en de politiek nu inzien dat het echt anders moet. Samen moeten we ervoor zorgen dat het vak weer toekomstbestendig wordt."

- Ouderenbond KBO-PCOB heeft een hulplijn geopend voor ouderen met vragen over beeldbellen, WhatsApp en het werken met tabletcomputers. Senioren die de zogeheten Digibellijn bellen, krijgen een vrijwilliger aan de lijn die hen wegwijs kan maken. Behalve vragen over beeldbellen en andere communicatiemiddelen, beantwoordt de lijn ook vragen over online boodschappen doen.

#### Pilot in verpleeghuizen

- Viva! Zorggroep in Haarlem begint pas dinsdag met de pilot. "Door een gefaseerde en gecontroleerde aanpak willen we de risico's minimaliseren", aldus een woordvoester.
- Bezoek voor de 72 bewoners met dementie van de Bennekomse locatie Walraven van zorgorganisatie Opella is vanaf maandag al welkom, maar de contacten van de cliënten zijn pas zondagmiddag om 14.00 ingelicht "en niet iedereen leest op zondag de mail", aldus leidinggevende zorg Ineke Roseboom. Zelf heeft Roseboom ook pas op zaterdag gehoord dat Walraven als een van de proeflocaties is aangewezen, dus ook voor haar en haar collega's was het kort dag. De instelling wilde familie en vrienden niet eerder inlichten voordat alles in gereedheid was voor de bezoekers. Er had zich maandag kort na het middaguur nog maar een handvol bezoekers van tevoren aangemeld. In de ochtend zijn er twee bezoekers geweest.
- Verpleeghuis De Honinghoeve van zorgkoepel De Waalboog in Nijmegen zet een proef om vanaf dinsdag bezoek toe te laten door, ook nadat zaterdag twee bewoners positief zijn getest op corona.
- AD/Enschede schrijft dat Twente de enige regio in Nederland is die niet meedoet aan de proef met een verruiming van het bezoekverbod in verpleeghuizen vanwege het coronavirus.

#### Sport

- In navolging van de Bundesliga lijkt ook de Premier League op weg naar een hervatting vanaf 1 juni. De Britse regering keurde vandaag de plannen voor een herstart van de competitie zonder publiek goed.
- De voetballers, trainers en directieleden van Ajax leveren salaris in om hun club te steunen. Ajax zegt niet om hoeveel salaris het gaat. Het is ook nog niet duidelijk voor welke periode het loonoffer geldt.

#### Caribisch Nederland

- Presentator Jandino Asporaat heeft met zijn inzamelingsactie voor Curaçao, Aruba en Sint-Maarten al ruim een miljoen euro opgehaald.
- Het Rode Kruis gaat in samenwerking met lokale hulporganisaties voedselhulp coördineren voor Curaçao, Aruba en Sint-Maarten. Het gaat onder meer om voedselpakketten en distributie van ready-to-eat maaltijden voor daklozen en mensen die niet langer in staat zijn zelf te koken of te winkelen.

#### Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuigelijke waarnemingen)?

- NRC schrijft dat drie landen die het coronavirus sterk hebben weten terug te dringen, de afgelopen dagen flinke dompers te verwerken hadden. Zuid-Korea, China en Duitsland werden geconfronteerd met nieuwe uitbraken, terwijl zij juist hun coronamaatregelen proberen te versoepelen. Volgens de Volkskrant ziet men in van Duitsland tot Zuid-Korea het coronavirus 'weer om zich heen grijpen'. In onder meer Denemarken en Duitsland begon het reproductiegetal (R) van het virus weer te klimmen, tot rond de 'magische 1', de grens tussen uitdoven en uitbreiden. En in onder meer China, Singapore en Zuid-Korea kwamen nieuwe brandhaarden aan het licht.
- Europese cijfers laten een scherpe stijging zien van het gebruik van de hart-longmachine (een alternatieve therapie voor kunstmatige beademing); lagen er in maart 68 patiënten aan de hart-longmachine, in april waren dat er al 820. Of de therapie voor bepaalde coronapatiënten tot betere resultaten leidt dan reguliere beademing, is onderwerp van debat in de medische wereld, vertelt longarts-intensivist Leo Heunks van het Amsterdam UMC. Tijdens de Covid-19-pandemie verschijnen er opnieuw studies waarbij de hart-longmachine zowel hoopgevende als pessimistisch stemmende resultaten boekt. De Amerikaanse toezichthouder op de gezondheidszorg heeft onlangs een richtlijn uitgebracht waarin staat dat de hart-longmachine kan helpen voor sommige coronapatiënten met acuut longfalen. De WHO bracht een vergelijkbare richtlijn uit. Desondanks gaat Nederland zeer terughoudend om met het toekennen van de therapie, zegt hoogleraar experimentele intensive care Marcus Schultz van de Universiteit van Amsterdam. Landen als Duitsland stellen hun indicaties minder scherp. Capaciteitstekort speelt een rol in het spaarzame Nederlandse gebruik van de hart-longmachine, blijkt onder meer uit een richtlijn van de Nederlandse Vereniging voor Intensive Care. Hierin staat dat de therapie mogelijk „van toegevoegde waarde” kan zijn voor coronapatiënten, maar dat er „vanuit logistiek oogpunt” nauwelijks gebruik van wordt gemaakt. „Het

is een heel kostbare interventie”, zegt hoogleraar Schultz. „Je bent voor één patiënt aan de hart-longmachine drie keer zo veel verpleegkundigen kwijt als wanneer je een patiënt op een normale manier behandelt. Je kunt minder mensen behandelen, terwijl je in een pandemie zo veel mogelijk mensen wilt helpen.” Op de vraag of de hart-longmachine vaker zou worden gebruikt als er genoeg intensievecapaciteit zou zijn, antwoordt Schultz: „Als ik de ruimte zou hebben die ze in Duitse IC's hebben, zou ik dat doen. Maar in de krappe Nederlandse situatie ga je niet iets uitproberen waarvan je niet weet of dat voordelen heeft.”

#### Pilot versoepeling bezoekverbod verpleeghuizen

- Opella-bestuurder Kars Hazelaar vertelt dat het bezoekverbod ook voordelen lijkt te hebben. "We hebben gezien dat sommige bewoners beter functioneren dan anders. We zagen minder agressie, minder valpartijen en mensen slapen ook beter. Dat geldt niet voor iedereen, maar wel bij opvallend veel mensen in deze en andere verpleeghuizen van ons." Verpleegkundige Elbertsen merkt het in de praktijk. In het verleden konden familie of vrienden elk moment op bezoek komen. "Dat zorgde soms voor onrust bij bewoners onderling. Soms omdat ze niet begrepen wat er gebeurde, soms uit jaloezie. Dat heb je nu niet meer." Ook het wegvallen van buitenactiviteiten, hoe jammer sommige bewoners dat ook vinden, zorgt volgens haar voor minder druk op de mensen die ze verzorgt. Deze ogenschijnlijk positieve effecten worden verder onderzocht.
- Het personeel van verpleeghuis Tiendwaert in Hardinxveld-Giessendam is ronduit enthousiast dat het mee mag doen met de landelijke proef in 25 verpleeghuizen. Maar het is ook 'best spannend', zeggen 'zorgregisseurs' Heleen Klein en Linda den Besten, om na twee maanden weer bezoek toe te laten. Klein: "Er komt heel wat bij kijken om te zorgen dat het veilig is." Een versoepeling van het bezoekverbod is meer dan welkom. Den Besten: "Sommige bezoekers kwamen hier drie keer per dag, anderen zaten hier zes uur achter elkaar en hielpen met eten en drinken en medicijnen. Dat viel in een keer weg, dat was schrijnend. Toen wij de man van een bewoonster belden dat er een versoepeling aan zat te komen, zei hij: "Daar heb ik 57 dagen op moeten wachten. Hij heeft de dagen zitten turven."

#### Uitvaarten

- NRC schrijft over het werk van uitvaartverzorger Arna Paeshuijse: 'Als ze het laken wegslaat, ziet ze meteen of iemand aan het virus is overleden. Dan is er naar adem gesnakt: het gezicht is in- en inbleek, het hoofd staat naar achter en de mond is open.' Paeshuijse: "Na het overlijden verstijft het lichaam, dus is het lastig om het hoofd weer recht te krijgen (...). Daarom leg ik er meestal wat handdoekrolletjes onder. Daar zie je niks van. De mond sluiten lukt over het algemeen best goed. Zeker wanneer iemand gebitsprotheses heeft."
- Nabestaanden van mensen die niet aan het coronavirus overlijden zouden er soms moeite mee hebben dat de coronamaatregelen intact blijven, terwijl de coronapiekbijlucht. "Ze vinden het vooral lastig dat ze anderhalve meter afstand moeten houden en vragen ons of we niet iets flexibeler kunnen zijn" vertelt uitvaartverzorger Arna Paeshuijse.

#### Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

##### Volgen getroffenen en betrokkenen gedragsadviezen op?

- Retail-adviesbureau RMC meldt dat de drukte in de winkelstraten de afgelopen week sneller toenam dan in de weken ervoor.

#### Betekenisgeving

##### Welke oproepen worden gedaan?

- Beroepsorganisatie NU'91 roept iedereen op dinsdag – de Dag van de Verpleging - de vlag uit te hangen voor de mensen in de zorg. "Een dag die zeker dit jaar extra gevierd moet worden. Al weken staan zorgprofessionals in de frontlinie om de strijd tegen het coronavirus aan te gaan. Als dank en waardering voor hun inzet, hangen we daarom dit jaar massaal de vlag uit!", hoopt de organisatie.

##### Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

#### Pilot versoepeling bezoekverbod verpleeghuizen

- Inge Borghuis, bestuurder bij zorgorganisatie Amstelring, noemt de pilot 'een mooi begin'. "Kijk 22 verpleeghuizen is 1% van alle verpleeghuizen in Nederland, dus het is nog maar een héél beperkt klein proefje. (...) ...en onder nogal hele strenge voorwaarden." Ze zegt de regels wel goed te begrijpen, maar het legt volgens haar wel veel beperkingen op. "Het is natuurlijk niet de werkelijkheid van alledag in een verpleeghuis, hoe mensen bij ons wonen, hè." Ze benadrukt dat dit niet de situatie zal zijn voor een week, maar voor een jaar tot anderhalf jaar. Borghuis zegt heel erg te geloven in het advies van de Raad voor

Volksgezondheid. Borghuis legt uit dat er ook veel mensen bij hun wonen die helder van geest zijn en zelf ook dingen willen ondernemen. Borghuis legt ook uit dat families hele verschillende wensen hebben, zo zijn er óók families die uit angst geen afscheid willen nemen van een overleden familielid. Ten slotte vraagt Borghuis zich af hoe lang de maatregelen houdbaar zijn. "Kunnen wij zo lang de vrijheid ontnemen van mensen die helder van geest zijn, die bij ons wonen voor langere tijd, kunnen wij die zomaar binnenshuis houden. Ik denk dat dat niet kan." Volgens Borghuis wordt er juridisch weinig antwoord gegeven of dat wel of niet kan. Ze zegt de deuren nu 'nog niet' open te doen, ook om onrust te voorkomen. "Ik denk dat we wel gezamenlijk moeten kijken wat de ruimte is en of dit houdbaar is. We moeten perspectief bieden." Borghuis merkt verder dat familieleden het geduld verliezen.

- Rivas-directeur Marcel van der Priem: "Wij hebben mensen in verpleeghuizen ten behoeve van de veiligheid bezoek ontzegd. Daarmee hebben wij abrupt een einde gemaakt aan wat voor deze mensen het allerbelangrijkste is: hun netwerk. En het zijn mensen die gemiddeld na anderhalf tot twee jaar overlijden. Wie zijn wij om hen dat recht op bezoek te ontzeggen als wij de risico's daarvan kunnen beperken?" De risico's op besmetting zijn, door de screening van de bezoekers en de hygiëne, klein. "Probeer maar een andere plek in Nederland te vinden waar de risico's zo sterk worden gereduceerd." Risico's helemaal uitsluiten kun je nooit, zegt Van der Priem, en dat moet je ook niet willen. "Je kunt in onze verpleeghuizen bijna zeggen: op de plekken waar we corona hebben gehad, ervaren we minder spanning dan op plekken waar we het nog niet hebben." Als de proef slaagt, hoopt Van der Priem dat de regels snel verder kunnen worden versoepeld. "De veiligheid is natuurlijk het belangrijkste, maar ook de menselijkheid en de waardigheid moeten een rol spelen. Mensen die in hun laatste levensfase zitten, wil je het bezoek gewoon niet te lang ontnemen."

#### Kinderen met een beperking

- Volgens de Nederlandse Stichting voor het Gehandicapt Kind (NSGK) staat veel gezinnen met een gehandicapt kind het water aan de lippen.
- Ieder(in)-directeur Illya Soffer: "We hebben de afgelopen tijd diverse enquêtes onder onze leden gehouden. Aan het begin van de lockdown zei vijf procent van de ouders al: zo kan het niet meer. Een derde zei: het gaat nu nog, maar we houden dit niet lang meer vol. Nu zijn we bijna twee maanden verder." Zorgintensieve kinderen en hun gezinnen worden door de coronacrisis 'ongenadig hard' getroffen, zegt Soffer. "Deze ouders werden door de lockdown onmiddellijk heel zwaar belast." Het stoort haar dat mensen met een chronische ziekte of beperking geen onderdeel lijken te zijn van de exitstrategie van het kabinet. "Er was eerst een enorme focus op de IC's. Daarna op verpleeghuizen en ouderen, en nu op de economie. In de persconferenties sprak Rutte niet één keer over mensen met een beperking of chronische ziekte, terwijl het gaat om anderhalf miljoen Nederlanders."

#### Versoepelingen

- Volgens De Telegraaf zijn virologen 'minder enthousiast' over de versoepelingen. Ze wijzen erop dat het aantal besmettingen hoogstwaarschijnlijk weer toeneemt, terwijl de marge ten opzichte van de gewenste R0-waarde van 1 nog altijd maar krap is. "We hadden beter kunnen wachten totdat de testcapaciteit nog verder uitgebreid was en er ook een elektronische traceerwijze in de vorm van een app was gecreëerd", zegt viroloog Ab Osterhaus stellig. De versoepelingen brengen onmiskenbaar een risico met zich mee, benadrukt Osterhaus. Hij wijst erop dat de R0-waarde nog altijd dicht tegen de 1 aan ligt. Osterhaus: "De marge is heel beperkt, boven de 1 kan het weer hard gaan. En we zijn net zo sterk als de zwakste schakel. Er hoeven maar een paar mensen besmet te zijn en zich niet aan de regels in een druk gebied te houden en er kan een nieuwe golf komen. Buitensporten op anderhalve meter is natuurlijk minder riskant dan binnen, maar het risico bestaat al snel dat de afstand toch in gevaar komt omdat mensen losser worden." Dat beeld ziet viroloog Bert Niesters ook. "Het is te verwachten dat er door deze versoepelingen meer besmettingen komen. Daarom kan ons gedrag van de afgelopen weken, waarin we bijvoorbeeld ook al meer de trein pakken en met meerdere mensen bij elkaar in stadsparken gaan zitten, best weleens een probleem worden. De steden kunnen zich zo tot brandhaarden ontwikkelen. We moeten blijven nadenken." Niesters stelt dat het inzetten van triage niet 'waterdicht' is. **Daarom pleiten Niesters en Osterhaus voor het gebruik van mondkapjes in de contactberoepen.** Osterhaus wijst erop dat alles valt of staat met ons gedrag. "Als iemand zich stoer houdt en denkt dat de klachten wel meevallen en dus toch gaat, kan het al misgaan."
- In een opiniestuk schrijft tech-journalist Marc Hijink dat de 1point5-app, ontwikkeld door het Technology Innovations Labs van de VN, 'voor geen meter' werkt. Hijink probeerde de app - bedoeld als hulpmiddel voor social distancing - een paar dagen uit. "Deze app draagt het stempel van de VN maar is zo

onbetrouwbaar dat ik mijn hart vasthoud voor apps die gebruikmaken van soortgelijke technologie. Denk aan de veelbesproken traceer-apps, die bijhouden bij welke bluetooth-apparaten je recent in de buurt was en welke mensen elkaar dus besmet kunnen hebben. Het is de basis voor corona-apps zoals ook de Nederlandse overheid ontwikkelt, onder meer met hulp van Apple en Google. Nauwkeuriger dan een natte vinger zullen de afstandsmetingen via bluetooth niet worden. Voor contactonderzoek achteraf kunnen zulke gegevens wellicht bruikbaar zijn. Maar voor social distancing – anderen op anderhalve meter afstand houden – kunnen we beter bouwen op de psychologie dan op technologie.”

- Boven een stuk over de technische briefing van, kopt De Telegraaf ‘Beter naar verpleegkundigen luisteren’. Volgens de krant breekt hoogleraar ouderenzorg Bianca Buurman een lans voor verpleegkundigen. Volgens Buurman heeft de coronacrisis een probleem uitvergroot dat er al vóór de crisis was: het tekort aan krachten. Voor de crisis waren er al 37.000 vacatures, met vooral schreeuwende tekorten in de ouderenzorg. “Willen we het tekort aan verpleegkundigen beperken, dan moeten ze om te beginnen beter gaan verdienen. Er moet ook beter naar ze worden geluisterd.”

#### Context

- Volkskrant beschrijft drie mogelijke scenario die epidemiologen onderscheiden wanneer ze naar eerdere uitbraken kijken en naar de computermodellen. Scenario 1, controle van het virus ('the good'), zou te zien zijn in China en Hongkong. 'Dit is zoals we het liefst zien en waar alle beleid op is gericht', schrijft de Volkskrant. Geleidelijk kunnen we de maatschappij weer openen. Want doordat we elke opleving van het virus snel opsporen en in de kiem smoren en reizigers uit het buitenland nauwlettend in de gaten houden, houden we het virus redelijk onder de duim.
- Scenario 2, een horrorpiek, groter dan de eerste ('the bad'), hebben we gezien in eerdere pandemieën. Het gebeurde tijdens de beruchte Spaanse griep in 1918, maar - iets minder bekend - ook tijdens de griepandemie van 1957, de sars-uitbraak in Canada van 2003, en de Mexicaanse griep van 2009. Nadat het virus weg leek te zijn, kwam het weer terug - met een nog veel grotere uitbraak.
- Scenario 3, in voortdurend gevecht met het virus ('the ugly'), zouden we kunnen herkennen in Denemarken en Duitsland. De rem erop, de rem eraf. Scholen open, scholen dicht. Experimenten met mondkapjes, thuiswerken, voorzichtige openstellingen van de winkels en horeca. Maar ook, als het nodig is en het virus een wel erg grote mond krijgt, gauw de boel weer sluiten
- Maar: 'Van een gedroomde uitdoving tot een rampzalige mokerslag in het najaar. Alle scenario's gaan uit van een nieuwe wereld, met mondkapjes, beperkingen op het openbare leven, en heel veel testen en thuiszitten', aldus Volkskrant.

#### Hoe wordt naar de overheid gekeken?

##### Trends in vertrouwen in de maatregelen/versoepelingen

- In Telegraaf's 'Stelling van de dag' de conclusie dat velen huiverig zijn voor het effect van het openen van basisscholen. Bijna 60% van de stellingdeelnemers kan zich de zorgen voorstellen. Zo'n 50% denkt dat het openstellen van de scholen leidt tot een toename van besmettingen.

##### Onderzoeken en opiniepeilingen

- Het vertrouwen dat de overheid goed kan omgaan met de crisis is gedaald. Het aantal mensen dat dat vertrouwen heeft, schommelde lange tijd rond de 70 procent maar is 63 procent. Dat concludeert adviesbureau Citisens na een peiling onder ruim 2.500 mensen uit een eigen onderzoekspanel. De meeste mensen zijn positief over de routekaart waarmee het kabinet stapsgewijs gaat versoepelen: 70 procent noemt de versoepeling goed. Mensen willen perspectief en een beetje meer lucht, geven ze aan. Ook voor het openen van middelbare scholen is veel steun. Het openen van de terrassen en bioscopen ziet ruim de helft van de mensen zitten (respectievelijk 56 en 51 procent). Maar die uitgewerkte routekaart roept ook vragen op. De manier waarop de overheid communiceert, wordt door minder mensen positief beoordeeld, dit daalde van 76 naar 66 procent. Mensen geven ook aan dat de overheid meer moet communiceren over mondkapjes. Dat geldt voor het gebruik ervan (68 procent) maar ook hoe je eraan komt (61 procent). Ruim driekwart maakt zich zorgen over de gevolgen voor de economie, maar slechts een kwart is bezorgd over eigen baan of inkomen.

#### Wat is de 'taal van de straat'?

- In een van de scenario's die wordt geschetst, spreekt de Volkskrant van een 'horrorpiek'.